То ҷаҳон буд аз сари одам фароз,
Кас набуд аз роҳи дониш бениёз

Фановар

FANOVAR

Нашрияи Донишгоҳи технологии Тоҷикистон

17 феврали соли 2023

№ 4-5 (172-173)

АРТИШИ МИЛЛӢ - СИПАРИ БОЭЪТИМОДИ ДАВЛАТУ МИЛЛАТ

Табрикоти ректори донишгоҳ Амонзода Илҳом Темур ба ифтихори Рӯзи Артиши миллӣ

Омӯзгорон, кормандон ва донишҷӯёни азиз!

23-юми феврал аз таъсисёбии Қувваҳои Мусаллаҳи кишвари маҳбубамон-Тоҷикистони соҳибистиқлол 30 сол пур мешавад. Ба ин муносибат ҳамаи шуморо аз номи Раёсати донишгоҳ самимона табрику муборакбод гуфта, бароятон барору комёбӣ, сулҳу субот ва оромиву осоиштагии ҳамешагиро таманно дорам.

Ҷумҳурии Тоҷикистон баъди ба даст овардани Истиқлолияти давлатӣ ба таъсиси яке аз рукнҳои асосии давлатдорӣ-Қувваҳои Мусаллаҳи худ шурӯъ кард.

Дар ин давра ба дӯши Қувваҳои Мусаллаҳи мамлакат иҷрои вазифаи муҳиме гузошта шуда буд ва ин ниҳоди эътимодбахши давлату миллат бо вуҷуди аз сифр оғоз намудани кор дар ин самт, аз уҳдаи вазифаҳои дар наздаш гузошташуда бомуваффақият баромада, бахри таъмини сулҳу амният ва ҳифзи дастовардҳои истиқлолият ҷасорату мардонагӣ ва шуҷоату корнамоӣ нишон доданд.

Қувваҳои Мусаллаҳ замоне арзи ҳастӣ кард, ки дар мамлакатамон ноороміҳои дохилӣ ба миён омада буданд. Нақш ва мақоми Қувваҳои Мусаллаҳи кишвар дар хомӯш намудани оташи ҷанги таҳмилии шаҳрвандӣ, барқарор кардани сохти давлатдории миллӣ ва ҳокимияти конститутсионӣ, мубориза бар зидди гурӯҳҳои мусаллаҳи ҷинояткор, аз байн бурдани кӯшишҳои табаддулоти ҳарбии хоинони миллат бениҳоят бузург аст.

Артиши миллӣ яке аз муҳимтарин рукнҳои давлатдорӣ, сипари боэътимоди ҳимояи ҳар халқу миллат мебошад. Тӯли солҳои мавҷудияти худ Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон тавонист худро аз лиҳози моддию техникӣ муҷаҳҳаз гардонад.

Мутахассисони варзидаи соҳаҳои гуногуни ҳарбиро омода намояд, таҷрибаю малакаи Қувваҳои Мусаллаҳи кишварҳои ҳамсояро омӯзад, дар ҷорабиниҳои омӯзишии ҳарбии минтақавию ҷаҳонӣ иштирок намояд ва ба яке аз пояҳои боэътимоди ҳимояи кишвар табдил ёбад.

Аз соли 1997 сар карда Артиши миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар тамринҳои минтақавӣ ва байналмилалӣ пайваста ширкат варзида, дар мубориза алайҳи терроризму экстремизми байналмилалӣ ва дигар зуҳуроти номатлуби ҷаҳони муосир саҳми муносиби худро гузоштааст.

Артиши миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки такягоҳи боэътимоди сулҳу субот, ҳимоятгари марзу буми кишвар мебошад, зодаи даврони Истиқлолияти давлатӣ буда, ҳамасола бахри рушд ва мустаҳкам намудани иқтидори он тадбирҳои мушаххас андешида мешавад.

Яке аз вазифа ва уҳдадориҳои муҳимми Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон ин баланд бардоштани малакаи касбии ҷангӣ ва ҷоннисориҳо бахри пойдории Истиқлолияти давлатӣ, тартиботи ҳуқуқӣ, интизоми ҳарбӣ ва тарбияи сиёсиву маънавии кормандони соҳаи ҳарбӣ ба шумор меравад.

Дастгирию ғамхориҳои пайвастаи роҳбарияти мамлакат, бахусус дастуру ҳидоятҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои муаззами миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон мебошад, ки имрӯз Қувваҳои Мусаллаҳ, ҳамчун неруи тавонои дифои кишвар, амнияту дахлнопазирии марзу буми Тоҷикистони соҳибистиқлолро таъмин месозад.

Хизмати шоистаи афсарону сарбозонро дар рӯзҳои мудҳиштарини ба сари миллати тоҷик омада мо набояд фаромӯш кунем, зеро ин қувваи эътимодноки давлат тавонистанд, ки мардуми шарафманди тоҷикро аз ҳолатҳои ногувори ҳамонвақта раҳо намоянд.

Имрӯз ҳамаи мо ба Қувваҳои Мусаллаҳи кишварамон эътимоди комил дорем ва дилпурем, ки онҳо минбаъд низ истиқлолияту озодии Тоҷикистони маҳбубамон, амнияти давлат ва суботу оромии мардуми шарифи Тоҷикистонро чун сипар ҳимоя менамоянд. Тоҷикону тоҷикистониён ба далериву шуҷоат, мардонагӣ ва ҳувияти баланди миллии афсарону сарбозони далеру шуҷои Ватан бовар доранд ва дар симои онҳо ҳомиёни боэътимод ва муҳофизони ҳақиқии марзу буми меҳанамонро эҳсос менамоянд.

Бо итминону боварӣ гуфта метавонем, ки кормандони Қувваҳои Мусаллаҳи мамлакат дар таъмин намудани оромишу сулҳу субот ва истиқлолияту амнияти миллӣ чун сипари боэътимоди давлат вазифаи ҷонии худро сарбаландона адо менамоянд ва ин шуҷоату мардонагиро дар рӯҳияи ҷавонони мамлакат бедор месозанд.

Бори дигар Шумо омӯзгорону кормандон ва донишҷӯёни гиромиро ба Рӯзи Артиши миллии кишвари азизамон табрику таҳният гуфта, бароятон сарбаландиву саломатӣ ва оромиву осоиши бардавомро орзумандам.

ТАЪРИХИ ТАЪСИСЁБӢ ВА РУШДИ АРТИШИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН

Муборак бод, чашни нурборат,
Артиши миллӣ,
Муборак бод, авҷи ифтихорат,
Артиши миллӣ.
Ба миллат, бо Ватан, бо амри
Сарфармондеҳи Олӣ,
Муборак бод, аҳди устуворат,
Артиши миллӣ!

Артиши миллии Тоҷикистон замоне таъсис дода шуд, ки раванди тезутундшавии вазъи сиёсию иқтисодӣ ва иҷтимоии кишвар дар ҳолати нооором қарор дошт ва низомиёни касбӣ ҳам дар кишвар кам буданд. Баъди пош хӯрдани Иттиҳоди Шӯравӣ сарфи назар аз он, ки кишварро вазъи печидаи ҳарбӣ, сиёсӣ ва мунокишаҳои дохилӣ фарогир буд, Тоҷикистони тозаистиқлол ба таъсиси Қувваҳои Мусаллаҳи худ шурӯъ намуд, вале барои бунёди он ягон заминаи моддиву техникӣ вуҷуд надошт. Яъне ташкили Артиши миллии мо дар заминаи холӣ, аз сифр шурӯъ шуд.

18-уми декабри соли 1992 аз ҷониби Раиси Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон Қарор «Дар бораи таъсиси Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба имзо расида, он дар заминаи «Фронти халқӣ» ва қувваҳое, ки Ҳукумати конститутсиониро ҷонибдорӣ мекарданд, таъсис дода шуд.

Ҳамин тариқ, 23-юми феврали соли 1993 дар пойтахти кишвар шаҳри Душанбе, бори нахуст паради ҳарбӣ баргузор гардид, ки он рӯз расман санаи таъсисёбии Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон эълон карда шуд. Ҳукумати кишвар бо вуҷуди мушкилоти зиёди иқтисодиву молиявӣ ҳанӯз аз марҳалаҳои аввали таъсиси Қувваҳои Мусаллаҳ ба таҷдиду азнавсозии инфрасохтор ва таъсиси ҷузъу томҳои махсусгардонидашуда эътибори хосса дода, дар баробари таъминоти онҳо бо техникаву таҷҳизоти муосир, ба омодасозии кадрҳои баландихтисоси низомӣ шурӯъ намуда буд. Афсарону сарбозони Қувваҳои Мусаллаҳ дар солҳои душвори муҳолифати дохилӣ (1992-1997) ва шиддат гирифтани вазъи минтақаву ҷаҳон қарзи ватандории хешро садоқатмандона иҷро намуда, дар роҳи ба эътидол овардани вазъият, таъмини сулҳу субот ва безарар гардонидани гурӯҳҳои экстремистиву террористӣ рисолати фарзандиву шаҳрвандии худро ба таври шоиста адо мекарданд.

То соли 1997 Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба се на-

с. 2

ТАЪРИХИ ТАЪСИСЁБӢ ВА РУШДИ АРТИШИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН

(Аввалаш дар сах. 1)

въи асосӣ, Қӯшунҳои хушкигард, Қувваҳои ҳарбӣ-ҳавоӣ ва Қӯшунҳои мудофиаи зиддиҳавоӣ иборат буд. Ба ғайр аз ҷузъу томҳои тобеи навъҳои Қувваҳои Мусаллаҳ, ҳамзамон дар тобеияти Вазорати мудофиа қисму воҳидҳои низомии алоҳида низ фаъолият менамоянд. Аз ҷумла, литсейи ҳарбӣ, Донишкадаи ҳарбӣ, Полки комендантӣ, қисмҳои ҳарбии таъминотӣ ва дигар идораҳои ҳарбӣ мебошанд, ки аксари онҳо аз солҳои аввали ташкилёбии Артиши миллии Тоҷикистон таъсис ёфта, вобаста ба иҷрои вазифаҳои муҳимми соҳавӣ корҳои зиёдеро амалӣ менамоянд. Дар натиҷаи ислоҳоти низомӣ дар Артиши миллии Тоҷикистон, ки аз рӯзҳои бунёди Қувваҳои Мусаллаҳ оғоз гардида, он ҷанӯз идома дорад, корҳои хеле зиёд ба сомон расонида шуданд. Дар ин замина Сарситод ба Ситоди генералӣ табдил ёфт, Қувваҳои ҳарбӣ-ҳавоӣ ва мудофиаи зиддиҳавоӣ муттаҳид гардонида шуд. Дар заминаи Коллеҷи олии низомӣ Донишкадаи ҳарбӣ таъсис ёфт, дар сохтори бисёре аз қисмҳои низомӣ дигаргуниҳои зиёд ворид карда шуд ва аз ҳама муҳим, бо назардошти таҳдиди хатарҳои ҷаҳони муосир навъи сеюми Қувваҳои Мусаллаҳ, ё худ Қӯшунҳои зудамал дар ҳайати Артиши миллии Тоҷикистон таъсис дода шуд.

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон баҳри мустаҳкам намудани қобилияти мудофиавии кишвар, баланд бардоштани сатҳи омодагии ҳарбӣ, беҳтар гардонидани шароити моддию техникӣ ва вазъи иҷтимоии ходимони ҳарбӣ ғамхории пайваста зоҳир менамояд. То солҳои 1997 ҷузъу томҳои навтаъсиси Артиши миллии мамлакат бинобар вазъи печидаи ҳарбӣ-сиёсӣ дар кишвар барои баркарор намудани сохти конститутсионӣ, таъмин намудани сулҳу субот ва фароҳам овардани шароити мусоид барои ҳаёти осоиштаи мардум ба сангарҳои оташгир сафарбар мегардиданд.

Соли 1999 аввалин машқҳои ҳарбии ҷузъу томҳои Қувваҳои Мусаллаҳ дар гарнизони Хатлон доир карда шуд. Ба ҳамин тартиб, аз ҳамон солҳо тибқи нақшаи ягонаи омодагии ҷангӣ дар Қувваҳои Мусаллаҳ дар дохили кишвар маҷмӯи машқҳои муштараки зидди террористӣ, тамринҳои васеи амалиётӣ-тактикӣ, машғулиятҳои омодагии сафарбарӣ, ҷамъомади мудофиаи ҳудудӣ бо ҷалби раисони вилоятҳо, шаҳру ноҳияҳои мамлакат, шаҳрвандони ҷумҳурӣ ва дигар сохторҳои қудратӣ дар ҳама гарнизонҳо ташкил ва гузаронида мешаванд.

Баҳри ҳамоҳангсозии фаъолияти муштарак бо сохторҳои ҳарбии кишварҳои минтақа ва ҷаҳон дар мубориза бар зидди терроризми байналмилалӣ, пешгирӣ ва паҳншавии экстремизм ва сайқал додани маҳорату малакаи ҷангии ҳайати шахсӣ чӣ дар ҳудуди Тоҷикистон ва чӣ берун аз он дар доираи созмонҳои бонуфузи ҷомеаи ҷаҳонӣ ҳар сол тибқи нақша пайваста машқҳои васеи муштараки ҳарбӣ низ гузаронида мешавад. Қувваҳои Мусаллаҳ яке аз дастовардҳои муҳимтарини даврони Истиқлолияти давлатӣ буда, вазифаҳои муқаддасу пуршарафи дар назди онҳо гузоштаашударо вобаста ба ҳифзи амнияту оромии давлат ва ҷомеа, пойдории аркони давлатдорӣ ва таъмини зиндагии осоиштаи мардуми шарифи кишвар сарбаландона иҷро карда истодаанд.

Имрӯзҳо маҳз бо шарофати кӯшишу заҳматҳои Сарфармондеҳи Олии Қувваҳои Мусаллаҳи кишвар муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон Артиши миллии Тоҷикистон дар ҳоли рушду тараққиёт қарор дошта, хеле пуркувват гардидааст. Мувофиқи баҳогузории коршиносони ҷаҳониву минтақавии соҳа Артиши миллии Тоҷикистон, бинобар ҷангдида ва корозмуда будан, аз қудратмандтарин Қувваҳои Мусаллаҳи минтақа шуморида мешавад. Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ироаи Паёми ҳамасолаи худ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъкид менамоянд, ки воқеоту таҳаввулоти ҷомеаи ҷаҳонӣ ҳар яки моро ҳушдор месозад, ки зиракии сиёсӣ, омодагии доимӣ, эҳсоси баланди ватандӯстӣ, худогоҳӣ ва муқаддас доштану ҳифз намудани арзишҳои истиқлолияти давлати соҳибистиқлоламонро аз даст надиҳем. Чунки вазъи зудтағйирёбандаи ҷаҳони муосир, зиёд гардидани равияву созмонҳои террористиву экстремистӣ ва дигар зуҳуроти таҳдидовари хатарнок метавонад сулҳу субот ва ҳаёти ором у осудаи мардумони кишвари моро халалдор намояд. Аз ин рӯ, Пешвои муаззами миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ҳалли масъалаҳои мустаҳкам намудани иқтидори мудофиавии кишвар диққати махсус зоҳир намуда, онро аз рӯзҳои аввали таъсисёбии Қувваҳои Мусаллаҳ тахти назорати пайвастаи худ қарор додаанд. Чунки ҳеҷ як давлату халқият бидуни Қувваҳои Мусаллаҳи худ вуҷуд дошта наметавонад. Зеро ин қувва таъминкунандаи амнияти кишвар буда, оромию осоиштагии мардум ва суботи ҳар як давлат аст.

Бояд, ҳар як афсару сарбози шуҷои кишвар, ҳамчун сипари боэътимоди Ватан дар иҷрои вазифаҳои хизматиашон ҳамеша хушёру зирак бошанд ва ҳаргиз фаромӯш накунанд, ки фазои орому осудаи имрӯзаи Тоҷикистони соҳибистиқлол бар ивази ҷони садҳо нафар ҷавонмардони бо нангу номуси миллат ба даст омадааст. Илова бар ин, ҳамеша дар хотир дошта бошанд, ки мардуми Тоҷикистон бо хизматчиёни ҳарбии Қувваҳои Мусаллаҳи худ ифтихор намуда, дар симои ҳар яки онҳо фарзандони далеру шуҷои Ватани азизамонро мебинанд ва бовар доранд, ки онҳо ба савганди ҳарбии худ ҳамеша содиқу вафодор мемонанд.

Ҷавонони кишвар, ки ояндаи ин миллати пурғановат ва ин диёри биҳиштосоанд, талош бар он доранд, ки дар пешрафти Артиши миллӣ саҳми худро гузошта, ба халқу Ватани хеш сарбаландонаю ҷавонмардона хизмат намоянд. Хизмат дар сафи Артиши миллӣ ва ҳифзи давлату миллат, марзу буми кишвар барои ҳар як шаҳрванде, ки онро сарбаландона иҷро намудааст, ифтихори бузург аст. Маҳз ҷавонон бояд Ватанро ҳамчун модари худ, ҷони худ дӯст дошта, ба савганди худ содиқ монда, онро ҳамчун гавҳараки чашм ҳифз намоянд.

Инак, сӣ сол мешавад, ки ҳайати шахсии Қувваҳои Мусаллаҳи кишвар рисолати муқаддаси худ ҳимояи амнияти давлати соҳибистиқлол ва зиндагии орому осоиштаи мардуми Тоҷикистонро бо устувориву фидокорӣ иҷро карда истодааст. Дар зарфи се даҳсола Артиши миллии Тоҷикистон ба мактаби тарбияи ватандӯстиву ватандорӣ ва меҳнату мардонагӣ табдил ёфта, то имрӯз дар сафҳои худ даҳҳо ҳазор ҷавони обутоб ёфтаро ба камол расонидааст. Имрӯз ҷавонони бонангу номуси тоҷик хуб дарк мекунанд, ки хизмат ба Ватан барои онҳо қарзи муқаддаси фарзандӣ ва рисолати мардонагист. Хизмати ҳарбӣ нишонаи равшани эҳсоси ватандӯстӣ, дарки зарурат ва аҳаммияти ҳимояи давлат ва халқи Тоҷикистон мебошад. Мардуми Тоҷикистон хуб дар ёд доранд, ки Қувваҳои Мусаллаҳи кишвар дар солҳои аввали соҳибистиқлолӣ дар кадом вазъу шароит қарор дошт, ҳоло дар натиҷаи тадбирҳои пайвастаи давлат ва Ҳукумати мамлакат дар кадом сатҳ аст. Барои сохторҳои низомӣ тамоми шароит фароҳам оварда шудааст. Ҳукумати мамлакат дар доираи барномаҳои рушди Қувваҳои Мусаллаҳ ва ҷиҳати ба мактаби воқеии омодасозии муҳофизони Ватан табдил доданӣ ҷузъу томҳои низомӣ аз ҳамаи захираҳо истифода мекунад. Зеро дар марҳалаи имрӯзаи рушди давлатдории миллӣ фазои орому осудаи Ватан ва таъмини амнияти давлат ва ҷомеа аз сатҳи масъулиятшиносӣ ва садоқати низомиён аз сарбози қаторӣ то афсари олирутба вобаста мебошад. Аз ин хотир, ҳар афсару сарбоз ва ҳар ҷавоне, ки ба сафи Қувваҳои Мусаллаҳ дохил шуда савганди ҳарбӣ ёд мекунад, бояд дар хотир дошта бошад, ки хизмати ҳарбӣ, аз ӯ, пеш аз ҳама, иродаи матин, донишу маърифати муосир ва эҳсоси садоқату самимият ба халқу Ватанро талаб менамояд. Чунки ҳифзу ҳимояи амнияти давлат, суботу оромии ҷомеа ва ҳаёти осудаи сокинони мамлакат бар зиммаи хизматчиёни ҳарбӣ, яъне ҳайати шахсии сохторҳои низомӣ ва мақомоти ҳифзу ҳуқуқ гузошта шудааст ва онҳо вазифадоранд, ки ин неъмати бебаҳо сулҳу субот ва оромиву осоиши ҷомеаро чун гавҳараки чашм эҳтиёт кунанд. Ҳар ҷавон бо хизмати содиқона бояд исбот намояд, ки Қувваҳои Мусаллаҳи кишвар дар ҳақиқат сипари боэътимоди давлат, ҳимоятгари сокинони кишвар ва сулҳу ваҳдат дар ҷомеа мебошад.

Д. РАШИДОВА,
н.и.и., и.в. дотсенти кафедраи назарияи иқтисодӣ ва иқтисодиёти рушд,
М. МУРОДОВА,
ассистенти ҳамин кафедра

Артиши миллии Тоҷикистон кафили сулҳу амният аст

Аз лаби нонат, Ватан,
ман қуввате пайдо кунам,
Дар лаби хонат, Ватан,
хушсуҳбате барпо кунам.
Роҳаке кофӣ маро то бар
муроди дил расам,
Дар кафи хокат, Ватан, ман
хешро дунё кунам.

Артиши миллии Тоҷикистон, ки баъди чанд рӯз аз таъсисёбиаш 30 сол пур мешавад, дар муддати кӯтоҳе роҳи пуршарафи таърихиро пушти сар кард, ки он дар таърихи худ воқеаи ҳам нодир аст. Новобаста аз лаҳзаҳои ҳассосу норасоиҳои моддию техникӣ артиши навтаъсиси Ҷумҳурии Тоҷикистон, бар замъи муборизаҳои шадиди ҳарбӣ, ки баҳри таъмини сулҳу субот равона шуда буд, 23 феврали соли 1993 нахустин паради ҳарбиро дар майдони "Дӯстӣ"-и пойтахт баргузор намуд.

Таъсиси Артиши миллӣ дар шароите, ки ҳам барои миллат ва ҳам барои давлати тозаистиқлоли Тоҷикистон мушкилтарин лаҳзаҳо махсуб мешуд, пайки саодат ва умедворӣ барои расидан ба рӯзҳои неку осоишта мебошад. Зеро ҳар лаҳзаву замон афроди хиёнатпешаву фирефташуда бо истифода аз нерӯҳои радикалию экстремистии хориҷӣ болои миллат хуҷумҳои мусаллаҳонаву идеологӣ бурда, хостори маҳви давлати ҷавон буданд. Вале Артиши миллии Тоҷикистон таҳти Сарфармондеҳи Олии Қувваҳои мусаллаҳи кишвар муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон тавонист, ки ба мардуми шарифи Тоҷикистон паёми иршод диҳад ва садои сулҳро ба ҷаҳон бирасонад.

Имрӯз бо ифтихор гуфта метавонем, ки Артиши миллиамон ба талаботи замон ҷавобгӯ буда, натанҳо дар дохили мамлакат, балки берун аз он низ нуфузу мавқеи хосса касб намудааст. Мардуми шарифи Тоҷикистон бояд дарк намоянд, ки артиш қобилияти ҳифзи марзу буми кишвари худро дорад ва ҳалқ метавонад таҳти ҳимояи он ҳаёти осоишта ба сар барад.

Артиши ҷавони Тоҷикистон, хусусан дар солҳои душвори фоҷиабори ҷанги шаҳрвандӣ якҷо бо мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва дигар сохторҳои низомии кишвар дар ҳифзи Истиқлолияти давлатӣ, ҳимояи марзу буми Ватан, безарар гардонидани гурӯҳҳои террористиву экстремистӣ, дастаҳои мусаллаҳи ҷиноятқори трансмиллӣ ва ҳомӯш кардани ошубҳои хиёнаткорона бар зидди давлат ва ҷомеа саҳми сазовору ҷавонмардона гузоштаанд.

Тайи 30-соли фаъолият Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон рӯзҳои сахту сангинро пушти сар карда, аз озмоишҳои шадиди ин

солҳо гузаштанд ва имрӯз ба нерӯи қудратманди низомӣ, муҳофизи сулҳу субот ва фазои орому осудаи кишвар табдил ёфтаанд ва барои ҳифзи боэътимоди марзу буми Ватани азиз собитқадамона рушду такомул мeёбанд.

Қувваҳои Мусаллаҳ аз нерӯҳои заминӣ, қувваҳои ҳарбӣ, нерӯҳои ҳавоӣ, қувваҳои махсус, нерӯҳои мудофиаи ҳавоӣ, гвардияи миллии президентӣ ва қувваҳои амният иборатанд.

Боиси хурсандист, ки имрӯз низ аксар ҷавонони ватандӯсту меҳанпараст хизмат дар сафҳои Қувваҳои Мусаллаҳи мамлакатро шараф ва қарзи инсонии хеш дониста, ихтиёран ба комиссариатҳои ҳарбӣ рафта худро номнавис мекунанд ва баҳри ҳифзи дастовардҳои истиқлолияту марзу буми Ватани аҷдодиамон софдилона хизмат менамоянд. Бо амри дил, яъне ихтиёран ба сафи Қувваҳои Мусаллаҳи мамлакат шомил гаридани 22 - нафар донишҷӯи донишгоҳ дар даъвати тирамоҳӣ ва 30 - нафари дигар дар даъвати баҳории дарпешистода, далели равшани ин гуфтаҳост.

Т. НАЗАРОВ,
ассистенти кафедраи менеҷменти инвеститсионӣ ва маркетинг

ТАВОНО БУВАД, ҲАР КӢ ДОНО БУВАД

(АНДЕШАҲО ПЕРОМУНИ ПАЁМИ ПЕШВОИ МИЛЛАТ)

МУҚАДДИМА

Дар таърихи навтарини миллати тоҷик Паёми Роҳбари давлат - маҷмӯи таҳлил, арзёбӣ, як навъ ҳисобот, инчунин, натиҷагирӣ аз фаъолияти ҳукумат ва дар ин асос, ироаи тасмимҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва нақшаҳои ҳаётан муҳимми мақомоти олии мамлакат мебошад.

Нуқтаи архимедӣ - такягоҳии ҳуҷҷат баҳогузории кори ҳукумат дар соҳаи иқтисод аст.

Вобаста ба ин, дар Паём, дар робита бо равандҳои бузурги ҷаҳонишавӣ таъкид мегардад: «Ба шарофати заҳмати содиқонаи мардуми кишвар раванди созандагиву ободкорӣ бомаром идома ёфта, нақшаву барномаҳои пешбинигардида ҷиҳати таъмин намудани рушди устувори иқтисоди миллӣ ва баланд бардоштани сатҳу сифати зиндагии сокинони мамлакат ҳадафмандона амалӣ карда шуданд» (Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон «Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии ҷумҳурӣ». - Душанбе. Дониш, 2023. - С. 23)

Чунин хулоса бо далелҳои эътимодбахш тасдиқ карда мешавад: «Сарфи назар аз таҳаввулоти дар иқтисоди ҷаҳон идомадошта ва таъсири манфии омилҳои берунӣ ба иқтисоди миллии мо, дар натиҷаи татбиқи самараноки ислоҳоти иқтисодӣ, амалӣ намудани стратегияву барномаҳо ва тадбирҳои зиддибуҳронӣ дар панҷ соли охир рушди иқтисодиёти Тоҷикистон ҳамасола ба ҳисоби миёна дар сатҳи 7,3 фоиз таъмин гардида, маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ аз 71 миллиард ба 115 миллиард сомонӣ расид ва ба ҳар сари аҳолӣ 1,5 баробар афзоиш ёфт». (Ҳамон ҷо. - С.4).

Аз муҳимтарин масъалаҳои дигаре, ки дар Паём мавриди баррасӣ қарор дода шуд, вазъи соҳаи маориф ва рушди маърифатнокӣ дар солҳои наздик ва дарозмуддат мебошад. Мавзуи баҳси мо ҳамин ҷанбаҳоро дар бар мегирад.

ЭҲЁИ МАНЗАЛАТИ ХИРАД

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ханӯз аз рӯзҳои аввали интихоб шудан ба мақоми Сарвари давлат, ба масъалаи рушди илм, мактаб ва маориф таваҷҷуҳи хоса зоҳир намуд.

Давраи роҳбарии муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки ба бахти миллати тоҷик, зиёда аз чоряк асрро дар бар мегирад, замони гул-гулшукуфии асосҳои бунёдии давлати миллии тоҷикон, аз ҷумла, соҳаи мактабу маориф мебошад.

Агар ба қавли таърихнависон, асри Х - замони салтанати Сомониён, давраи тиллоии тараққиёти илм, адабиёту фарҳанг ёдоварӣ шавад, замони роҳбарии Пешвои миллат дар шароит ва имконоти навин, бидуни шак, муассиртар, самараноктар ва бузургтар аз он аст. Чунин амал, бо мантиқи сухани Отто фон Бисмарк, ки ҳангоми муколамааш ба халқ гуфта буд: «Мо нисбати падарони худ бехтар кӯшиш ва натиҷабардорӣ хоҳем кард!», ҳамоҳангӣ мекунад.

Ин дастовардҳо дар Паём возех тафсир гаштаанд.

Муҳимтарин таъйиноти давлат ва давлатдорӣ таъмини амният (1) ва сиёсати иҷтимоӣ (2) мебошад. Сабаб ва натиҷаи ин ду ҷузъиёти бо ҳам дар алоқамандӣ, пайвастагӣ, вобастагӣ ва муайянкунандагӣ буда, дар Паём инъикос меёбад: «**дар панҷ соли охир танҳо барои рушди соҳаҳои маориф ва тандурустӣ 36 миллиард сомонӣ равона гардида, ҳиссаи маблағгузории соҳаҳои иҷтимоӣ дар ҳаҷми умумии хароҷоти буҷети давлатӣ 44 фоизро ташкил кард**» (Ҳамон ҷо. - С.5).

Бехтарин инъикоси далелнокии хулосаҳои мантиқӣ рақамҳо ҳисобида мешаванд. Исбот кардан, асоснок намудан тавассути аёният, нишон додани натиҷаҳои фаъолият бозгӯкунандаи ҳақиқат мебошанд. Дар Паём ин усул эътимодбахш баён мегардад: «**Дар давраи зикршуда аз ҳисоби ҳамаи сарчашмаҳои маблағгузорӣ 842 бинои муассисаи таълимӣ барои 382 ҳазор хонанда, аз ҷумла дар соли 2022-юм 190 бинои таълимӣ барои 87 ҳазор хонанда сохта, ба истифода дода шудааст**» (Ҳамон ҷо. - С.5).

Аз дигар лиҳоз, далелнокии мантиқӣ он аст, ки худи ҳақиқати воқеӣ хосияти дарки мустақилро касб мекунад. Тасдиқи он ба сарфи вақт ва кӯшиши махз ниёз надорад. Ба забони одӣ, инфрасохтори соҳаи маориф зина ба зина, бо ташаббуси Роҳбари давлат сохта ва дар истифодаи муаллимон, наврасон, ҷавонон, падару модарон қарор дода шудааст. Яъне ин натиҷаҳо ба ҳамагон маълуманд.

Чунин дастовардҳо дар роҳи рост, худ ба худ ба даст намеоянд.

Худи таърих ҳам дар асл падидае нест, ки аз он амал рӯяд. «**Таърих ҳеҷ коре намекунад. Вай ягон хел бойигари беохир надорад». Он «дар ягон ҷабҳа мубориза намебарад!». На «таърих», махз инсон, инсони воқеӣ, зинда - ана ҳамин аст, ки ҳамаи ин корҳоро анҷом медиҳад. Ҳамаи чизро дорад. «Таърих» ягон шахси алоҳида нест, ки инсон аз он ҳамчун восита барои амалӣ кардани мақсадҳои худ истифода намояд. Таърих ғайр аз фаъолияте, ки одам дар он мақсади худро амалӣ мекунад, чизи дигаре нест».** *(*Иқтибос аз асари В. А. Малинин «Философия революционного народничества». - М.: Наука, 1972. - С.211*)*. Таърихсоз Инсон аст, ки ба вакту муҳит мухтаво мебахшад. **Шахсияти муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон номи миллати тоҷик, давлати миллии тоҷиконро машҳури олам сохт. Сиёсати маорифпарварии Пешвои миллат қисмати муҳимми ин маъруфият махсуб мегардад.**

Ҳамзамон, мантиқ ва усули сиёсати Роҳбари давлат, аз ҷумла, дар самти маърифати умумимиллӣ, ба андешаи мо, бар чор унсур асос ёфтааст – **ваҳдати миллӣ (1); ҷаҳду кӯшиши хастагинопазир барои рушду тараққии миллӣ (2); ояндабинӣ (3) ва навовариву навгонӣ (4).**

Ҳамагон шоҳиди онанд, ки муносибати Пешвои миллат ба соҳаи илму маориф хосияти энсиклопедӣ дорад. Бурду бохт ва тақдири имрӯзу фардои давлатро, пеш аз ҳама, дар сатҳ, сифат ва самараи фаъолияти соҳаи маориф медонад.

Муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, шояд аз нодиртарин раҳбарони сиёсии олам аст, ки бо мардуми одӣ ба тарзи мустақим, рӯ ба рӯ суҳбат ва ҷаласаҳо меорояд. Бо тамоми қишрҳои аҳолӣ - оғоз аз мактабҳои ибтидоӣ, миёна, олӣ, деҳқонон, коргарон, олимон, кормандони соҳаҳои эҷодӣ, аъзои ҳукумат бо сарфи қимматтарин арзиш - вақт, батафсил, тахассусмандона, бурдборона, бо дарки хусусияти шахсӣ, дараҷаи дониш ва касбияти ҳар кас муошират мекунад. Ба мухтавои нутқи ҳар кадом таваҷҷуҳи махсус зоҳир менамояд. Бо ин восита мехоҳад, тасаввурот ва маълумоти худро оид ба ҳолу аҳвол, сатҳи маърифатнокии онон бозсанҷӣ, хулосабарорӣ ва чораҷӯӣ кунад. Ин усул ва тарзи давлатдорӣ намунаи олии ҳидояткунандаи раҳбарист.

Он нуктаро таъкид бояд кард, ки яке аз мавзуъҳои марказии муҳокимаронии Сарвари давлат, таъкид кардани нақши илм, дониш, мактаб, маориф, касбият ва тахассусмандӣ дар ҳаёти имрӯза ва ояндаи миллат мебошад.

ҶАҲОНБИНӢ, ТАҚДИР ВА ТАЪРИХ

Бузургтарин фоҷеаҳое, ки дар тӯли асрҳо ба сари миллати тоҷик омадаанд, аз зарфияти камтарини дарки оммаи мардум дар қиболи воқеияти ҳастӣ сарчашма мегиранд. Одамон тақдири имрӯза ва фардои худро на ба қудрат, тавоноӣ, воқеият, имконоти инсонӣ, ҳолат ва вазъияти ақлонии мавҷудоти соҳибтафаккур, балки ба он тахминҳо ва ҷаҳонбиниҳое ҳавола мекунанд, ки аз доираи мавҷудоти моддӣ берунанд.

Саволе ба миён меояд, ки барои чӣ, ҳадди ақал, дар Осиёи Миёна ва умуман Осиёи Бузурги Марказӣ, миллати тоҷик нисбат ба дигар халқияту миллатҳо майли зиёдтар ба таваккалу тақдирсолорӣ дорад? Ҳатто намояндагони аз лиҳози

с. 4-6

ТАВОНО БУВАД,

(АНДЕШАҲО ПЕРОМУНИ

таҷрибаи зиндагӣ варзида ва соҳибмаълумоти он тамоюл ба фарҳангу ҷаҳонбиние доранд, ки аз рӯи моҳият, таъйиноти сиёсӣ ва идеологӣ наметавонанд, ба ормонҳои давлатдории миллӣ созгор бошанд. Дар ин ҷода бо хазорҳо ҷавонони гумроҳ, ки барои ҳимояи манфиатҳои геополитикии абарқудратҳо дар хориҷи мамлакат ҷон медиҳанд, ҳамақидатии бунёдӣ ба намоиш мегузоранд. Агар он гурӯҳ (*ҷавонон*) *хонахез* ба «ҷиҳод» раванд, ин гурӯҳ (*зиёӣни миллӣ - «мағзи миллат»*) дар ҷабҳаи саҷда пешсафанд.

Дар мушкилоти миллии фарҳангӣ ва ҷаҳонбинии сиёсӣ афтодани миллати тоҷик фақат ҷойи таассуф аст. Аммо онро мебояд аз лиҳози илмӣ - таърихӣ дарк ва тавассути маърифатикунонӣ чораандешӣ кард.

Натиҷабардорӣ ва хулоса он аст, ки рӯҳ ва маънавиёти ғайримиллӣ натиҷаи ҳолати ғуломӣ, адами пуштибони аслӣ - ҳокимияти сиёсии миллати тоҷик дар тӯли ҳазор сол аст.

Худи муносибати ҷаҳонбинии илмӣ (*муайянкунандагӣ, воқеӣ, назарияи дар таҷрибаи зиндагӣ тасдиқгардида, заминӣ*) ва масъалаи ташаккули вазъи руҳӣ (*сиёсӣ, идеологӣ, ахлоқӣ, маънавӣ, ҳуқуқӣ*) фақат дар давраи ҷамъияти ибтидоӣ ба тарзи механикӣ, дар ҳолати бетавофутӣ, ғайримақсаднок арзи вуҷуд мекард. Вассалом.

Падидаи давлат, хосияти синфӣ, ҳизбӣ, динӣ, гурӯҳӣ, ба таври истисноӣ, фардӣ дорад. Аммо дар ҳар ҳолат аз паси ин зуҳуроти иҷтимоӣ миллате меистад. Бо ҳамин имконот миллатҳое, ки аз пуштибонии ҳокимияти сиёсӣ бархӯрдоранд, ба хотири субот ва давомнокии ҳамин ҳокимият ақида, ҷаҳонбинӣ ва идеяҳоеро истеҳсол ва дар ақлҳои табааи (*раият, фуқаро, банда, мутеъ, фармонбардор, зердаст, хидматгор*. Русско-таджикский словарь. –М.: Русский язык, 1985. - С.753*)* худ мекоранд ва парвариш медиҳанд, ки манфиати миллати ҳокимро ҳимоя мекунад. На ангезаи бештар аз онро.

Таҳкими ҷаҳонбинӣ ва ақидаи ғуломӣ умри низоми ғуломдориро дароз мекунад. Мутаассифона, мо дар ҳаёти рӯзмарра ин ҳолати асрҳо тамдидёфтаи фоҷеазоро мебинем. Аммо **«вақте расад, ғулом дарк кунад, ки ӯ воқеан ғулом аст, ӯ дигар ғулом нест»** (А. Шопенгауэр). Моҳияти пайравӣ ва саҷдагарӣ ба фарҳанги бегонаро ҳикмат ҳамин аст. Аммо озод шудан аз ғуломии ақидатӣ ва ҷаҳонбинӣ, аз лиҳози илмӣ дарк кардани сабабҳои худи бандагӣ аст. Ин вазифаи таърихии ҳокимият, омӯзгор ва омӯзанда мебошад.

Мухтавои ҷаҳонбинӣ ва равандҳоеро, ки дар ҷомеаи имрӯзаи мо тоҷикон, онро дар сатҳҳои гуногун, ба тарзи одӣ «пайравӣ ба фарҳанги бегона» меноманд, падидаи маъмулӣ - ғуломии руҳӣ ва ақидатӣ аст. Чизи дигаре нест.

Маҳз ҳамин ҳолат, ҳамин ҷаҳонбинӣ мухтавои гуфтор ва рафторҳои ғуломонаро тавлид, ташвиқ, тарғиб, «асоснок» ва барои мутеъшавӣ ба онҳо истодагариву якравӣ мекунад. Аз ин ҷост, ки:

Кова, ки донад задан бар сари
Заҳҳок путк,
Кай шавадаш пойбанд кӯраву
сандону дам.
(Хоқонӣ)

Мутаассифона, ин ҳолат, батадриҷ, ҷомеаро ба мушкилоти ислоҳнопазир мебарад. Ва кор агар ин асту вазъ ину фикру пеша ин, шояд қавм як замон аз пахлуи таҳлили таҷрибаи таърихи фоҷеабораш гузарад. Ба атроф нигарад. Вориди андеша гардад, то теша аз решаи хеш баргирад.

Нуқтаи ниҳоии бухрони ақидатии аввали солҳои навадум пуштибонӣ аз назарияи босмачигарӣ ва хомӯшии ризоятмандонаи «мағзи миллат» - зиёиён буд. Ҳамагӣ бо гузашти чанд моҳ, ҷомеаи тоҷик аз назария ба амалияи он - ҷиҳодгарой **рӯ ба рӯ гашт.**

Акси садои ҷаҳонбинии зиддимиллӣ дар шаклҳои гуногун имрӯз ҳамчун шабаҳ баръало ба чашм меҳӯрад. Ва ба гӯшҳо мерасад.

Яъне масъалаи ба алангаи ҷанги шаҳрвандӣ фарогирии ҷавонони солҳои шастуму ҳафтодуми асри гузашта, зери таъсири ақидаҳои муллоҳои ифротӣ мондани онхо, ҳамчун камбуди бузурги давлат ва давлатдории он замон бояд ба инобат гирифта шавад.

Мусаллам аст, ки агар ҳар як нафар аз эҷодиёти адибону олимони классик ва муосири тоҷик дар доираи мухтавои барномаи таълимии давр баҳравар мегашт, ҷараёни тарбия вазифаи асосии худ - муътақидкунониро иҷро карда метавонист, назарияҳои зиддимиллӣ аз захираҳои эҳтимолии қувваҳои ҳаракатдиҳандаи худ маҳрум мегашт.

ДАВЛАТИ МИЛЛӢ ВА МАКТАБИ МИЛЛӢ

Таваҷҷуҳи фавқулодаи Пешвои миллат нисбат ба фаъолият, сифат, самараи маҳд ва маориф ҷанбаи бунёдӣ - таърихӣ дорад.

Бузургтарин олимони ҳама давру замон асос гузоштан ва ҳифз кардани сохти давлатдориро берун аз масъулияти мактаб шиори хушку холӣ ва амали бебунёд ҳисобидаанд.

Ҳанӯз дувуним ҳазор сол қабл, яке аз саромадони фалсафаи объективии олам Аристотел таъкид кардааст: **«Қонунгузор мебояд ба тарбияи ҷавонон аҳамияти фавқулода диҳад. Маҳз дар давлатҳое, ки чунин муносибат нест, худи сохти давлатдорӣ зарар мебинад»** (Аристотель. Политика. - М.: РИПОЛ классик, 2010. - С.535).

Файласуфи Юнони Қадим, бидуни дудилагӣ, гаштаву баргашта, хотиррасон мекунад, ки **барномаи таълимӣ, китоби дарсӣ, мухтавои тарбия, умуман, сиёсати ҳукумат дар соҳаи таълиму тарбия бояд таҳти назорати қатъӣ ва корбарии давлат бошанд**.

Ӯ бо дилсӯзии маҳз таъкид месозад: **«Охир, тарбия бояд ба ҳар як сохти давлатдорӣ мувофиқат намояд. Сифатҳои ба худ хоси ҳар як сохти давлатдорӣ, асосан, барои ҳифзи ҳамон сохти давлатдорӣ хизмат мекунанд»** (Ҳамон ҷо. - С. 535).

Дар идомаи сухан Аристотел таълиму тарбияро ҷанин, асос, ибтидо, сабабгори тавлид ва шаклгирии мухтавои сохти давлатдорӣ мешуморад: **«Тарбия аз оғоз бунёдгузори сохти давлатдорӣ аст»** ва чун устоди бузурги одамизод хотиррасон мекунад: **«Ҳама вақт сифати нек шакли хуб сохти давлатдориро таъмин менамояд»** (Ҳамон ҷо. - С.536).

Фаромӯш кардан ба фоидаи ояндасози нахоҳад буд, ки **як сабаб дар як ҳолат, дар як шароит ва дар як вазъ натиҷаи якхела ба бор меорад.**

Фақат дар ҳар ҳолат баҳонаҳо гуногун мешаванд.

Аммо ин муҳим нест. **Ба ғайр аз ин, байни сабаб (1), натиҷа (2), шароити мувофиқ (3) алоқаи ногусастанӣ вуҷуд дорад.** Сабаб **бошад, барои он** шароит **омода гардад,** натиҷа **ба зуҳуроти бебозгашт мубаддал мешавад.**

Ҷанги шаҳрвандии Тоҷикистони солҳои навадум ҳодисаи осмонӣ ва ғайриҷашмдошт набуд. Анҷари дар ҳамин сарзамин рӯидаи хосияти заҳҳокигирифта буд.

Роҳбарон ва қувваҳои ҳаракатдиҳандаи зиддимиллӣ дастпарварда ва махсули ҳамон мактабҳои аз назорати давлат ва сиёсати давлатдорӣ дурмонда буданд.

Тасдиқи чунин натиҷаи сабабӣ кашфиёт нест. Аз **«умри Хизр дарозтар ва аз мулки Искандар фаротар»** (*таъбири Ҳофиз*) аст.

Вобаста ба ин бори дигар муроҷиат шавад ба китоби «Сиёсат»-и Арасту, ки мегӯяд: **«Ба хотири он ки давлат, дар маҷмӯъ, ҳамагӣ як мақсадро мадди назар дорад, мусаллам аст, ки барои ҳама тарбияи ягона ва якхела лозим аст. Ва ғамхориву муносибат ба чунин тарбия мебояд кори умумӣ бошад, на шахсӣ, мисли он ки ҳар ҳоли ҳозир ҳар касе чунин хаёл дорад ва он чизе, ки ба сари ӯ меояд»** (Ҳамон ҷо. - С. 536).

Аристотел назарияи худро дар доираи категорияи **«манфиат»**-и давлатдорӣ, ки асоси онро амният, рушд ва тараққиёт ташкил мекунад, чунин шарҳ медиҳад: **«Чизе, ки манфиати умумӣ** *(давлатмеҳварӣ - С.Я.)* **дорад, мебояд дар доираи фаъолияти дастаҷамъӣ ҳаллу фасл гардад»** (Ҳамон ҷо. - С. 539).

Ба ибораи дигар, худи тарбия ҳамчун мафҳуми системавӣ амалест, ки барои ташаккули шахсият, дар асоси арзишҳои руҳӣ ва маънавию ахлоқӣ, барои таъмини манфиатҳои шахс, ҷомеа ва давлат, дар замири одамон бедор кардани ҳисси ватандӯстӣ, масъулияти бузурги шаҳрвандӣ хизмат намуда, аз муҳимтарин вазифаҳои давлат махсуб мегардад.

Давлат ҳамчун субъекти ҳуқуқӣ наметавонад ва ҳуқуқ ҳам надорад, ки дидаву дониста ва бошуурона, дар дохили ҷомеа нисбат ба падидаҳои аз лиҳози тарбия номуваффақ, ки имкон дорад дарояндаи наздик ба дур ба сохти конститутсионӣ, суботи мамлакат хатар эҷод кунанд, бетараф бошад.

Чунин талабот фарогири ҳама қишрҳои ҷомеа аст. Он чунин масъулияти бузургро бар дӯши падару модар, мактабҳои миёнаву олӣ, масъулони соҳаи дин, хулоса, кулли ҷомеа мегузорад. Муколамаи байни одамон мебояд дар асоси арзишҳои умумибашарӣ ба мақсадҳои рушди миллӣ созгор бошад.

Оё гуфтан мумкин аст, ки ин хулосаи нав ё фавқулода аст?

Албатта, не.

Аристотел дар ин маврид нуқтаҳои принсипиалӣ, ба андешаи мо, махсусан муҳимро таъкид месозад, ки онҳоро ҳамчун сармашқи фаъолият ба назар нагирифтан мумкин нест: **«Набояд фикр кард, ки ҳар шаҳрванд худ ба худ аст. Не, ин тавр нест. Ҳамаи шаҳрвандҳо мансуб ба давлат мебошанд. Барои он ки ҳар кадоми онҳо як ҷузъи давлат ҳастанд. Ва ғамхории ҳар кадом бояд парастории ҳамаро дар назар дошта бошад»** (Ҳамон ҷо. - С.536).

ШАРОИТИ ВОҚЕИИ ФАЪОЛИЯТ

Паёми барои ҷомеа ҳамчун сарчашмаи маълумоти аслӣ мебошад. Вақте одамон дар бораи соҳаҳои гуногуни давлатдорӣ донишҳои ҳамсон ба воқеият пайдо мекунанд, сарфаҳм рафтан ба моҳияти масъалаҳои ҳаётан муҳим, ки ҳукумати мамлакат барои ҳаллу фасли он тамоми неру ва имконоти худро сарф кардааст, осон мегардад.

Боиси эътироф, эҳтиром ва қадршиносист, ки матни Паём дар ҷаҳорчӯбаи талаботи илмӣ, бо назардошти таҳаввулот ва дигаргунии мавзӯъ омода гардида, нуқтаҳои аслии он бо истифода аз методи муқоисавӣ - таърихӣ асоснок карда шудаанд: **«Дар 31 соли истиқлоли давлатӣ 3430 муассисаи нави таълимӣ барои қариб якуним миллион хонанда сохта, ба истифода дода шуд. Ҳол он ки дар 70 соли замони гузашта, ҳамагӣ 3229 муассисаи таълимӣ бунёд гардида буд». (**Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон «Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии ҷумҳурӣ». - Душанбе. Дониш, 2023. - С.5).

Тоҷикистон бо вуҷуди бӯҳрони сангини таҳмилӣ, имконоти ниҳоят маҳдуди захираҳои сӯзишворӣ ва мушкилоти геополитикӣ ба чунин дастоварди бузург ноил гардида бошад ҳам, дар арзёбӣ ва хулосабарории кори анҷомшуда, усул ва корбарии хирадмандонаи Роҳбари давлат - ҳеҷ вақт қаноат накардан ба натиҷаҳои фаъолияти мушоҳида мегардад: **«Бо вуҷуди ин, корҳои то имрӯз дар ин самт амалигардида ҳоло ҳам басанда нестанд»** (Ҳамон ҷо. - С.5).

Яъне нақшаҳои бузург ҳоло дар пешанд.

Ҳукумати мамлакат мекӯшад, ба инкишофи ҳаматарафаи шахсият - бойигарии маънавӣ, покизагии ахлоқ ва инкишофи ҷисмонӣ, ки бунёди он дар шароити таҳсилоти миёна гузошта мешавад, минбаъд ҳам таваҷҷуҳи хосса зоҳир намояд.

ИНСОН - МАҲСУЛИ ҶАМЪИЯТ ВА МУНОСИБАТҲОИ ҶАМЪИЯТӢ

Агар одам аснои ба дунё омадан мафҳум ва падидаи биологӣ бошад, мартабаи «инсон», «шахс», «шахсият» кисмат ва маҳсули ҷомеаи инсониву муҳити иҷтимоӣ аст. Тибқи хулосаи олимони маъруф **«...моҳияти инсон истилоҳи мавҳум, номуайян нест, ки ба як шахс мансуб бошад. Воқеан, одам маҷмӯи кулли муносибатҳои ҷамъиятӣ аст».**

Одам офаридаи ҷисмонӣ,

ҲАР КӢ ДОНО БУВАД

ПАЁМИ ПЕШВОИ МИЛЛАТ)

маводи олии табиат аст. Хосияти анатомифизиологӣ ва қонунмандиҳои биологиро дар худ таҷассум мекунад. Ҳамзамон бо ин, **табиат дар шаклгирии муҳтавои ҷаҳонбинии сиёсӣ ва иҷтимоии инсон нақш дошта наметавонад.** Аммо на танҳо забон, шеваи гуфтор, ҷаҳонбинӣ, муносибат ба олами ҳастӣ - муҳити атроф, балки аз «чорпой» ба ду по истода роҳ гаштанро ҳам одам аз одам меомӯзад.

Аз тарафи дигар набояд гумон кард, ки муносибатҳои ҷамъиятӣ зуҳуроти аз инсон дур ва ҷудогонаанд. Баръакс. Худи муносибатҳои ҷамъиятӣ моҳият, мағз андар мағзи инсонро ташкил мекунанд.

Натиҷаи муносибати худи одамон дар асоси фаъолияти дастаҷамъӣ *(ҳамкорӣ, муомила, муошират, табодули афкор, ҳамраъйӣ,)* шакл мегирад. Маҳз дар асնои муносиботи ҷамъиятӣ ҷанбаҳои дарк (*сарфаҳм рафтан, фаҳмидан*)-и олами атроф (*табиат, ҷамъият, давлат, тамаддун, фарҳанг, дин ва ғ.)* ба вуҷуд меояд.

Ҷаҳонбиниҳо, идеяҳо, ормонҳо, нияту мақсадҳои ақидатӣ ба инсонҳо зарурати гурӯҳбандии иҷтимоиро дар ҳар шакл ҳидоят мекунанд. Асос мегузоранд.

Пас ин терористҳо, ифротгароён, худкушҳо - диишиҳо, ансоруллоҳиҳои наҳзатӣ, салафиҳо, таҳририҳо, унсурҳои зиддимиллӣ кай? Дар кадом ҳолат? Аз куҷо пайдо шуданд?

Надоштани дониши бунёдӣ, раҳгумиҳои зиддимиллӣ, фосилагирӣ аз ҷаҳонбинии маорифпарварона дар муҳити муайян - оила, муассисаҳои таълимӣ, корхонаҳо, алоқа бо шахсони ифротгаро сабаб шуд, ки садҳо ҷавон ба гурӯҳҳои террористии байналхалқӣ ҳамроҳ гашта, миллат ва давлати Тоҷикистонро дар арсаи олам бадном созанд. Ва ин ҷараён шиддат гирифта истодааст.

Дар назария ва амалияи таъмини вазъи амнияти давлат, ҳам дар дараҷаи миллӣ ва ҳам байналмилалӣ, се мафҳум ҳамчун истилоҳи қолабӣ (формула) истифода мешаванд: рақиб (1); мақсад ва ниятҳои рақиб (2); қувва ва воситаҳои таъмини амнияти давлати миллӣ (3).

Таҳлилгар, масъул ва тасмимгир мизон ва таносуби ин се ченакро мебояд пайваста пайгир бошанд. Дар муддати 24 соат.

Аммо «амният» мафҳуми фардӣ, идоравӣ, соҳавӣ, махсускунонида ва маҳдуд нест. Таъмини амнияти давлат мафҳуми занҷиравӣ аст. Низоми ягонаи дар меъёрҳои конститутсионӣ муайяншуда мебошад. Он фаъолияти маҷмуи дастгоҳҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ, сиёсӣ, маърифатӣ, идеологӣ, фарҳангӣ ва монанди инҳоро дар бар мегирад. **Дар занҷир ҳалқаи сусттарин оқибат мешиканад. Ва занҷир таъйиноти худро аз даст медиҳад.**

Агар аз рӯйи назарияи воқеият, ҳамчун категорияи мантиқ назар кунем - **бадтарин ҳақиқат беҳтар аз беҳтарин раҳгумзаданҳост**. Яъне системаи ягонаи таъмини амнияти миллӣ, ки қисмати асосии онро **мактаб ва маорифи умумӣ ташкил мекунад, дар муқобили идеологияи геополитикии нооро сохтан ва шикаст додани давлатҳои миллӣ, номутаносиб будани худро дар амал, дар таҷриба нишон дода истодааст.**

Албатта, ҷанг ҳамчун истилоҳ мафҳуми сиёсӣ, ифодакунандаи мақсад ва ҷараёнҳои сиёсӣ барои тағйир додани вазъ ва андозаи истифодабарии манфиатҳост. **Ҳамчунон, ҷанг ягона воситаест, ки сифат ва самаранокии системаи сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, илмӣ, таълимӣ, тарбиявӣ, фарҳангӣ ва идеологии як давлат дар он имтиҳон карда мешавад.** Набудани ҷанг сулҳ аст. Аммо вазъи минтақа ва ҷаҳон, ки Тоҷикистон ҷузъи он аст, ниёз ба шарҳи иловагӣ надорад.

Агар вазъияти маънавӣ - идеологии насли ҷавон дар чаҳорчӯбаи мафҳумҳои баёншуда тафсир гардад, ба манфиати суботи пойдори давлатдорӣ арзёбӣ кардани он мушкил мешавад.

Фаъолияти мактаб, маориф - кӯшишҳои ташаккули ҷаҳонбинии мардум, махсусан ҷавонон, мебояд ба он нуқтае равон карда шавад, ки маҳз худи инсон, дониш, хирад, ақл ва фаросати ӯ омили хушбахтии ӯст. Халқҳои пешқадами олам, ки имрӯз мусулмонҳо пойбанд ва вобастаи онҳо ҳастанд, барои худ афсона, тасаввуроти ғайриодӣ намебофанд. Саҷда ба донишу хирад мекунанд. Ба умеди фазилат ва донишҳои заминӣ ҳастанд. **Ба гуфти Абуалӣ Сино, агар ба чароғ равған ҷон бахшад, ба инсон илм.**

Инсоне, ки ба илму хиради одамӣ бовар дорад ва ба он такя мекунад, барои худ ва ҷомеа муфид, ҳадди ақал, безарар аст.

ҲОЛАТ, МУНОСИБАТ, ВАЗЪИЯТ

Тавре таъкид гардид, мактаб муҳимтарин ҳалқа дар занҷири ташаккули ҷаҳонбинии давлатдории миллӣ мебошад. Он муҳтаво ва тарзи фаъолияти шуури ҷамъиятиро асос мегузорад (1), наврасон ва ҷавононро барои шинохти олам, фаъолияти амалӣ - шакли ҳастии ҷомеа ва қонунҳои амалкарди он омода месозад (2).

Аз эҳтимол дур аст, ки бакамолрасии инсон ҳамчунин давраро дар зарфияти синнусолӣ, бори дигар пайдо мекарда бошад. Ин масъулияти бузург дар Паём, тавассути рақамҳо дар тағйироту қиёс хотиррасон мегардад: **«Имрӯз дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии кишвар 2 миллиону 300 ҳазор нафар хонандагон ба таҳсил фаро гирифта шудаанд. Соли 1991 ин нишондиҳанда ҳамагӣ 1 миллиону 325 ҳазор нафарро ташкил медод».** (Ҳамон ҷо. - С.5).

Сиёсати Роҳбари давлат дар созмондиҳии шароити таълимӣ ин воқеиятро ҳам ба назар гирифтааст. Ва дар шумора, суръат ва сифати бунёди боргоҳҳои маърифатӣ, бидуни шак, Тоҷикистон дар минтақа аз ҷумлаи беҳтаринҳост.

Ба тарзи дигар, ҳукумат вазифаи худро барои муҳайё сохтани имконоти воқеии тарбияи насли наврас ва ҷавонон иҷро мекунад.

Аммо таҷрибаи амалӣ нишон медиҳад, ки сифати кори мактаби имрӯза, дониши хонандагон, мутаносибии маърифатнокии шогирдон бо зарфияти синну сол ва дараҷаи таҳсил, бо шароити ҳақиқие, ки барои муаллимону талабагон омода гардидааст, дар мувофиқати пурра нест.

Аслан, сухан на танҳо дар бораи донишҳои бунёдӣ дар соҳаи илмҳои дақиқ меравад. Ин масъала ниёз ба баҳси алоҳида дорад.

Мавриди назар маълумот, тасаввурот, дарки мавзӯъ дар бораи маҷмӯи ҷаҳонбинӣ оид ба таърихи миллат, фарҳанг, тамаддун, адабиёт, меъёрҳои грамматикии забони модарӣ, ҳуқуқ, умуман, фанҳои гуманитарӣ дар доираи барномаи мактабӣ аст. Маҳз ҳамин донистанҳо мавқеи шаҳрвандии насли наврас, ҷавононро нисбат ба мафҳумҳои Миллат, Ватан, Хештаншиносӣ ва Худшиносии миллӣ муайян месозанд. Ҷаҳонбинии ояндагони ҷомеаро ба зиндагии шоиста мутобиқ ва мувофиқ мекунонанд.

Ин камбуди ҷиддӣ, ки мавриди ишора қарор гирифт, ҳатто дар рафти таълим дар курсҳои болоии мактабҳои олӣ, ки акнун омодагии донишҷӯ ба сифати мутахассис мебояд шинохта шавад, баръало мушоҳида мегардад. Охир, **«мактаб қувваи бузургро мемонад, ки он тақдири халқҳо ва давлатҳоро дар асоси фанҳо ва принсипҳое, ки дар системаи таълими мактабӣ ҳамчун таҳқурсӣ таъйин шудааст, муайян мекунад»** (Д. И. Менделеев. Сочинения. Т.1. - М, 1934. - С.153).

Таваҷҷуҳ карда шавад ба ибораҳои **«дар асоси фанҳо ва принсипҳо (1)** *(асос, қонун, усул, бунёд, шарт*. Русско-таджикский словарь. - М.: Русский язык, 1985. - С.854) **дар системаи таълими мактабӣ (2)»**.

Принсип, аз ҷумла, дар соҳаи маориф ҳам, талаботи моддаи 1, боби 1–и Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аст. Дар ҳамин асос, санадҳои меъёриву ҳуқуқӣ коркард ва роҳандозӣ шудаанд. Маҳз аз рӯи талаботи мазкур барномаи таълимӣ коркард ва китобҳои дарсӣ навишта мешаванд. Яъне муҳтаво ва ҷараёни таълиму тарбия аз поин то боло, сарфи назар аз шакли моликият ва мансубияти молии инфрасохтори муассисаи таълимӣ, алоқамандии ногусастаниро бо масъалаҳои бунёдӣ ва суботи давлатдорӣ пайваст мекунад. Се ҷузъиёт - қонун (1) - барнома (2) - китоби дарсӣ (3) танзимгари муҳимми фаъолияти мактаби миллӣ мебошанд. Ба талаботи рӯзмарраи ҳаёти иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ, сиёсӣ - маънавии давлатдории миллӣ мувофиқат доштани мантиқи таълиму тарбияро ҳамчун талаботи бунёдии манфиатҳои миллӣ тасдиқ менамояд.

Китоби дарсӣ офарандаи инсон аст.

Мутаассифона, замони истиқлол, то ба ҳол, натавонист насли нави муаллифони барномаҳои таълимӣ ва китобҳои дарсиро ба майдони эҷоди илмӣ ворид созад. Онҳоро дар байни устодон, шогирдон, маорифпарварон, падару модарон, аҳли ҷомеа муаррифӣ кунад. Муассир ва соҳибэҳтиром гардонад. Номварӣ, шуҳрат ва манзалати муаллифони китобҳои то ибтидои солҳои навадумро барқарор намояд. Аз лиҳози илмӣ ба дилҳо бишинонад. **Гузашта аз он, баъзан китобҳои дарсӣ аз рӯйи мазмун ва мундариҷа, аз маводи таълимии хурофотӣ ва бегонапарастии муллоҳои бесалоҳият** (*шояд баръакс*) **фарқ намекунанд.** Баъзе олимоне ҳам, ки дар замони шуравӣ то андозае соҳибэҳтиром буданд, бо навиштани китобҳои дарсӣ, дар замони истиқлолият ҷойгоҳи худро, амалан ва бори дигар дар ботлоқи фурсатҷӯёнаи ҷаҳонбинии асримиёнагӣ ва хурофотӣ нишон доданд.

Мушкил он аст, ки тасаввуроти ғайриилмӣ ва бардурӯғ ақлҳоро дар муҳосира ва сарбастагӣ нигоҳ медоранд. Суиистифодаи наврасону ҷавононро, аз ҷониби унсурҳои зиддимиллӣ, осон мегардонанд.

Бидуни шак, ин ҳолат аз бемасъулиятии мансабдорони соҳаи илму маорифи мамлакат шаҳодат медиҳад, ки тӯли солҳо, такрор ба такрор, худро дар ҳамин мавқеъ ва дар дараҷаи ҳамин гуна муносибат нишон медиҳанд.

Аз лиҳози дигар, таълифи чунин китобҳои дарсӣ аз камбуди маънавиёт ва руҳияи миллии муаллифоне, ки ба ҳар роҳу восита чунин ҳуқуқро пайдо мекунанд, гувоҳӣ медиҳад.

Вобаста ба ин, хотирнишон бояд кард, ки инсон соҳиби ду нутқ аст: маънавӣ, хаёлӣ, дар шакли хомӯшӣ, вақте инсон дар муколама бо худаш танҳо мемонад (1). Ва берунӣ, зоҳирӣ, шифоҳӣ (2). **Нутқи дохилии инсон афзалтар аз нутқи шифоҳӣ аст. Он худ ба худ, якка ба якка аст. Ҳисоботи Ақл, Адл, Инсоф ва Виҷдон дар назди худи Инсон.** Ҳофиз ба ҳамин муҷодала ишора карда мегӯяд:

Дар андаруни мани хастадил надонам кист,
Ки ман хамӯшаму ӯ дар фиғону дар ғавғост?
Аз он ба дайри муғонам азиз медоранд,
Ки оташе, ки намирад, ҳамеша дар дили мост.

Маликушшуаро Баҳори Хуросонӣ (1886 - 1951) «Шоҳнома»-и Фирдавсиро беш аз сад маротиба мутолиа мекунад. Гаштаву баргашта ба шоҳкории як ҳамватани худ, ки дар замони ҳокимияти мустабиди бегонагон, ҷон дар хатар, умри азизи худро ба шаъну шони миллати тоҷику форс бахшидааст, сари таъзим фуруд меорад. Аз ҳоли ҳамватанони замони худ, ки умре ба чоплусӣ ва бегонапарастӣ машғул буданд, дилаш заҳ мекашад. Ва бе қаламу қоғаз, ба дуриҳои дур менигарад. Худ ба худ, бадоҳатан ба Фирдавсӣ муроҷиат карда, мегӯяд:

Туро сано кунаму бас, ки з-ин дағал мардум,
Ҳаме надонам як тан, ки мустаҳиқи саност.
Дареғ, ки аз паси умр хизмати ватанӣ,
Надид чашмам як ҷузв аз он ҷӣ дил мехост.
Зи пухтакории ағёру хомтабъии қавм,
Чунон бисӯхт димоғам, ки дуд аз он бархост.

Барқасди хурофотпарастони замони худ мефармояд:

«Шоҳнома» ҳаст беиғроқ Қуръони Аҷам,
Рутбаи донои Тӯсӣ, рутбаи пайғамбарист.

Ва андешаи худро ҷавонмардона хулоса мекунад:

Ба сад нишон, ҳунар андеша карда Фирдавсӣ,
Наузиббилах, пайғамбар аст, агар на Худост.

ТАВОНО БУВАД, ҲАР КӢ ДОНО БУВАД

(АНДЕШАҲО ПЕРОМУНИ ПАЁМИ ПЕШВОИ МИЛЛАТ)

Муҳиммияти сухани Фирдавсиро барои ҳама давру замон ва то абад бар зидди андешаи ғуломӣ таъкид месозад:

Эй ҳакими номӣ, эй Фирдавсии сеҳрофарин,
Эй бар хар фан дар сухан чун марди як фан устод,
Шӯру эҳёи Ватан гар дар дили покат набуд,
Рафта буд аз турктозӣ ҳастии Эрон ба бод.

Аз ин лиҳоз, вақте сухан дар бораи тарбия ва таълим меравад, маънои омӯхтан, омӯзонидан, роҳнамоӣ, сарварӣ, ғамхорӣ ва ҳимоя кардани ҳамватанро дорад. Чунин чараён мебояд тамоми ҳаёти инсонро фарогир бошад. Муваффақияти миллат, таъмини амният ва рушди он ба раванд ва натиҷаи ҷамъиятикунонии (милликунонии) андешаи аъзои он вобаста аст.

Дар навиштани китобҳои дарсӣ дар соҳаҳои забон ва адабиёти тоҷик, солҳост, ки вазъият ба нафъи манфиати илмӣ ҳалли худро намеёбад. Дар ин самт мақсаднокӣ, ба талаботи сохти давлатдорӣ пурра мувофиқат кунонидани мундариҷа ва муҳтавои китобҳои дарсӣ ва албатта, масъулиятнокӣ ва иродатмандии миллӣ камтар ба чашм мерасад. **Аммо ҳаррӯза кӯдакону наврасон маҳз аз ҳамин мавод дарс мегиранд.**

Магар дар сӣ сол категорияҳои фонетикӣ, морфологӣ, синтаксисӣ, услубӣ, таркиб ва захираи луғавии забони тоҷикӣ ниҳоятдараҷа тағйир ёфтанд? Муносибат ба мазмун ва муҳтавои эҷодиёти инсонпарваронаи адибони классикӣ таҳаввулот пайдо кард?

Дуруст. Давра ба давра дар ҳаёти сиёсӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ дигаргунӣ ба амал меояд. Ин тағйирот мебояд дар асоси усулият дар ҳар соҳа инъикос ёбад.

Модоме ки дарки мутахассис, фарзияи беҳтар ва хубтар аз пешинаро пайдо карда наметавонад, магар зарурат барои шикастани он чизе, ки солҳо омода гашта, дар амалия тасдиқи илмӣ пайдо кардааст, ба талаботи ҷаҳонбинӣ, бо андак кӯшиш, мутобиқ кунондани он имкон дорад, нобуд кардани чунин ганҷина ба мақсад мувофиқ аст?

Бошад имрӯз олиме, ки дар сатҳи китобҳои дарсии барои мактаби миёна навиштаи донишмандони маъруф - устод Айнӣ, Абдуррауфи Фитрат, Сайид Ризо Ализода, Тӯрақул Зеҳнӣ, Раҳим Ҳошим, Ҳамид Бақозода, Ҳилол Каримов, Холиқ Мирзозода, Шарифҷон Ҳусейнзода, Додоҷон Тоҷиев, Абдусалом Деҳотӣ, Воҳид Асрорӣ, Маҳмадуллоҳ Лутфуллоев, Носирҷон Маъсумӣ, Юрий Бобоев ва бисёр дигарон аз нигоҳи назариявӣ, методологӣ, далелнокии таърихӣ, муносибати системавӣ, сохторӣ, функсионалӣ, муқоисавӣ, муқоисавӣ-таърихӣ, мантиқӣ, дар асоси ҷаҳонбинии пешқадам ва созанда асар офарида тавонад? Дар сурати ҷавоби мусбат, мақолаву асарҳои онон бояд намуна бошанд.

Ба андешаи инҷониб, зарур аст, ки китобҳои дарсии нобиғаҳои маъруфро ҳамчун асос, бунёд ба ҳисоб гирифта, бо онҳо «шогирдӣ ва ҳаммуаллифӣ» кард.

Китоби дарсӣ навиштан дар илми тоҷик, анъанаи беш аз садсола дорад. Дар ин ҷода бояд чунон саҳм гузошт, ки мисли муаллифони номдори пешин «ангушт газидане ба ёрон монад» (*Абусаиди Абдулхайр, асри XI*), на таассуфу афсӯс.

Маҳз мутобиққунонии манфиатҳои ҳар шахс ба манфиатҳои умумимиллӣ эҳсоси бузурги ҳамраъйии ватанпарваронаро эҷод мекунад. Мардумони содаро аз ҳолати бешууронаи пойбандӣ ба он зуҳуроте, ки ба манфиати миллат ва Ватани ӯ нестанд, бозмедорад, берун меорад.

МАНФИАТИ МИЛЛӢ ВА МАОРИФИ ДИНӢ

Вақте сухан дар бораи манфиатҳои миллӣ меравад, бидуни шак, **таъмини амнияти миллӣ аз лиҳози сиёсӣ - ҳудудӣ, рушди посухгӯ ба ниёзҳои иҷтимоӣ, ҳифзи фарҳанг ва тамаддуни миллӣ, сатҳу сифати маънавиёт ва ҷаҳонбинии миллии мувофиқ ба таъмини давлатдории миллӣ, пешбинӣ, сари вақт ошкор ва хунсо кардани таҳдидҳои ба амнияти миллӣ хатарзо** дар назар дошта мешавад.

Дар ҳар сурат таъмини амният ва инкишофи давлат бидуни хосияти меҳварӣ пайдо кардани ҷаҳонбинии миллӣ ба мушкилот рӯ ба рӯ мегардад. Намунаҳои он дар ноорамиҳои баъзе кишварҳои минтақа тасдиқи ин гуфтаҳост.

Албатта, фарҳанг зинаи аввали расидан ба манзалати тамаддунии миллат аст. Ва ҷузъи таркибии он маҳсуб мегардад.

Фақат беҳтарин, устувортарин, машҳуртарин намунаҳои фарҳангӣ метавонанд вориди манзалати тамаддунӣ гарданд.

Ҳангоми омӯзиши гузаштаи халқу миллатҳо мафҳумҳои антропологӣ ва таърихӣ мутаносибан истифода мешаванд. Антропология дараҷаи ҷараёни мутобиқ гардидани халқҳоро ба шароити муайяни муҳити табиӣ ва маданӣ меомӯзад. Таърих бошад, доира ва мавзӯи васеи таҳқиқот дорад. Миллатҳоеро мавриди омӯзиш қарор медиҳад, ки аз чаҳорчӯбаи мутобиқшавии одӣ ба табиату ҷамъият пештар рафтаанд.

Тоҷикон миллати худкифо ва соҳибтамаддун ҳастанд. Ҳанӯз ду ҳазор сол қабл, ба ҳоли халқе, ки «зи шири шутур хӯрдану сусмор, тахти каёнӣ орзу кардан»-ашро хандида, бо ғурур ба истеҳзо кашидаанд.

Мавзӯи омӯзиши таърих халқҳоеанд, ки соҳиби орзуву ормон ва нақшаҳои ояндасоз мебошанд. Ва амалӣ кардани онҳо фарҳангу хиради ин мардумонро боз ҳам сайқал мебахшад. Зиндагии инсонро ба беҳбудӣ ва сулҳу оромӣ раҳнамун мекунад.

Умуман, тасаввурот ва нияту мақсадҳое, ки метавонанд як чизи идеалиро ба фоидаи пешрафти ҳаёти воқеӣ амалӣ гардонанд, барои таърих муҳим мебошанд.

Ормонҳое, ки амният ва рушду тараққии миллатро дар шароити рақобатҳои глобалӣ таъмин месозанд, обрӯву манзалати онро дар минтақа ва ҷаҳон таъмин менамоянд, метавонанд, як шакли эътиқод ва боварӣ гарданд.

Дар бисёре аз динҳои миллӣ мақсадгузорӣ барои пешрафти миллат ва кӯшиши амалӣ кардани он як чизи одӣ, муқаррарӣ мисли нафаскашӣ, гардиши хун ва табодули моддаҳо дар организми инсон аст.

Ҳамзамон бо ин, ба роҳибон ва муридон тавсия дода мешавад, ки таҳлилгар бошанд. Омӯзанд, муайян созанд, ки чӣ чизе дар тӯли таърих сабаби пешравӣ ва ё баръакс, боиси қафомонии миллати онҳо дар рақобат бо намояндагони халқҳо ва дину оинҳои дигар шудааст? Тавсеаи илму маърифат дар эътиқодоти ин динҳои миллӣ муайянкунандаи дараҷаи наздикшавии диндорон ба эътиқодоти Осмонӣ ҳисобида мешавад.

Аз ин рӯ, мо наметавонем ба андешаи баъзе олимон, ки рушду тараққӣ, ҷаҳонбинии давлати миллиро зуҳуроти мухтор ва эътиқодоти диниро ҷудо аз он мешуморанд, розӣ шавем.

Истиқлолияти давлати миллӣ мафҳуми муқаддас аст. Тамоми шаклҳои шуури ҷамъиятӣ дар давлати мустақил ҳуқуқи ҳузур доранд. **Аммо онҳо бояд дар доираи эътироф ва дастгирии манфиатҳои миллӣ, ҳамчун мафҳуми мустақили этникӣ - фарҳангӣ, ҳудудию сиёсӣ, шинохт ва ҳифзи арзишҳои аслии тамаддуни миллӣ, эҳсоси дурусти таҳдиду хатарҳои дохилию хориҷӣ ба ин ниҳодҳову арзишҳо, таъмини шароити воқеии нигоҳдорӣ ва рушди пояҳои тамаддунӣ амал кунанд.**

Бояд ба инобат гирифт, ки **давлати миллӣ ҳамчун организми зинда дар фазо, ҳама вақт таъйиноти гузаштан аз монеаҳоеро дорад.** Чунин мушкилот ҳам дар дохил ва ҳам дар арсаи байналхалқӣ бешуурона ва аксари вақт бошуурона барои ин ниҳод эҷод мешаванд. **Идеяҳои устувори давлати миллӣ ва субъектҳои пешбарандаи он, бояд ҳаммароми ин муассисаи умумимиллӣ - давлат бошанд.**

Ходимони дин, ба шарофати истиқлолияти давлатӣ, оромиву осудагӣ, имкони риояи кулли рукнҳои таъйиншудаи ибодатиро доранд. Аз беҳтарин шароит ва имконоти василавӣ бархӯрдоранд. **Зарур аст, ки онҳо дар сафи пеши тарғибгарони манфиатҳои миллӣ - ҳамчун омили муҳимми шаклгирии ҷаҳонбинии миллӣ бошанд. Дар ин роҳ масъулияти бузурги ватандорӣ эҳсос намоянд. Хештаншиносӣ ва худшиносии миллиро дар саргаҳи имондорӣ гузоранд. Бо ягон баҳона, шиор, назария ва ҷаҳонбинӣ, зери шубҳа мондани манфиатҳои миллӣ - амнияти миллӣ ва рушди давлатдорӣ, аз ҷаҳолат беш нест.**

Ҳодисаҳои атроф - дар минтақа ва ҷаҳон, хусусан, дар панҷ соли ахир, бори дигар ҳақиқатеро исбот кард: миллатҳои зирак динро пеш оварда, намояндагони миллатҳои хурду бузургро сарҷамъ ва дар якҷоягӣ ҳокимияти сиёсиро ғасб мекунанд. Чун ба мақсад расиданд, дар тақсими ҳокимият на аз рӯйи мазҳаб, тариқату шариат, балки аз диди манфиатҳои этникӣ ва миллӣ амал мекунанд.

Содагии мазҳабӣ, қавмӣ, этникӣ, миллӣ ва ҳизбӣ набояд ба ҳазорсолаҳо идома ёбад. Умқи фикррронӣ ва тавони арзёбӣ дар илму дониш аст:

Киро дар ҷаҳон ҳаст ҳушу хирад,
Куҷо ӯ фиреби замона хӯрад.

Фирдавсӣ)

ХУЛОСА

Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳуҷҷати таърихӣ ва ҳидояткунанда барои рушди миллат дар самтҳои ҳаётан муҳимми мамлакат мебошад.

Дар он камолоти инсонӣ, ташаккули ҷаҳонбинии бар пояҳои таърихи миллат ва давлатдории миллӣ бунёдгардида, худшиносӣ ва меҳандӯстӣ, бозпаснигарӣ ва ояндабинӣ бо содабаёнӣ ва ифодаҳои рӯшану фасеҳ ифода гардидаанд.

Паём, ки мисли ҳамешагӣ, бо суханҳои озоду муколамавӣ сайқал ёфтааст, сарчашмаи бузурги омӯзиш ва баҳрабардорӣ аз мактаби давлатдории Пешвои ҷовидмақоми тоҷикон аст.

Дар ин ҳуҷҷати роҳнамо, мавқеъ ва манзалати инсон, маданият ва маърифати ӯ тавассути мактабу маориф - хамирмояи ҷавҳари одамӣ дар шоҳроҳи андешаи миллӣ ва бунёди давлати миллӣ дар ҷойи аввал меистад.

Дар мамлакат шароити воқеӣ барои рушди маорифи миллӣ, асосан, омода шудааст. Аммо омили инсонӣ, масъулияти мудирият дар соҳаи мафкурасозӣ ҷавобгӯи талаботи замон нест. Натиҷаҳои фоҷеабори адами тафаккури миллӣ дар ҷаҳонбинии теъдоди ҳангуфти ҷавонон, пайвастани онҳо ба созмонҳои ифротиву зиддимиллӣ камбуди ниҳоят ҷиддӣ дар муносибатҳои ҷамъиятии ҷомеаи тоҷик - оила, мактаб, донишгоҳ, корхонаҳо ва муҳит зуҳур меёбад.

Кори Вазорати маориф, Вазорати фарҳанг, Кумитаи телевизион ва радио, Кумитаи ҷавонон, муассисаҳои марбути тадқиқоти илмии Академияи миллии илмҳо, Маркази тадқиқоти стратегӣ, Маркази исломшиносӣ, иттиҳодияҳои эҷодӣ, мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ бояд ба шароити **«мубориза барои ҳаёт»** посухгӯ, баробарвазн ба вазъ буда, фаъолияти онон на ба ҳисоботдиҳӣ, балки ба натиҷагирӣ равона гардад.

Мебояд таъсиррасонӣ ба ҷаҳонбинии насли наврас, ҷавонон, қишрҳои гуногуни аҳолӣ, на танҳо мувофиқ ва мутаносиб ба таҳдиди душман, балки пурзӯртар аз он бошад.

Таълим ва тарбия - муътақидгардонӣ ба ҷаҳонбинии миллӣ, хештаншиносӣ ва худшиносиии миллист. Вагарна сарфи беҳудаи вақт аст.

Дар маҷмӯи ақидаҳои олам, ки миллатро ба истиқлол, ваҳдат, субот, оромӣ ва осудагӣ ҳидоят мекунанд ва рушди мамлакатро таъмин месозанд, идеяи давлати миллӣ, албатта, дар ҷойи аввал мебошад. Ин нуктаи ҳаётан муҳим дар таълимоти Пешвои миллат нақши муайянкунандагӣ дорад.

Консепсияи давлати миллӣ - маҷмӯи ҷаҳонбинӣ ва амалҳои сиёсӣ, ҳуқуқӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ мебошад, ки дар асоси арзишҳои миллӣ - таърихӣ ва умумибашарӣ бунёд ёфтаанд. Ин таҷрибаи дар амал тасдиқгардидаи миллатҳои пешқадами дунё, собиқаи ҳадди ақал, чорсадсола дорад.

Ворид гаштан ба татбиқи консепсияи тарбияи ҷаҳонбинии миллӣ, худшиносӣ ва хештаншиносии миллӣ аз муҳимтарин вазифаҳои ҷомеа, аз ҷумла, ходимони дин мебошад.

Дар ин раванд олимоне, ки ба навиштани китобҳои дарсӣ ҷалб карда мешаванд, бояд на танҳо донишманди соҳибтаҷриба, дар байни аҳли илм эътирофгардида, ҳамзамон боҷасорат, худогоҳ, хештаншинос, ватанпараст, соҳибтакбири худшиносии миллат, руҳбахш, вассофи руҳи тоҷикият, хирадситой, масъул, афзояндаи ғурур ва ифтихори миллӣ бошанд.

Китоб дар ҳар шакле - назмӣ, насрӣ, илмӣ руҳ, тинат, сифати шахсият ва муаррифгари табиати муаллиф аст. Аз дидгоҳи масъулиятшиносонаи Ҳоҷӣ Ҳусайни Хатлонӣ (1868-1917), ки дар ҳаққи Аблқосими Фирдавсӣ гуфтааст, нависандаи китоб офаридгори қаҳрамонҳо ва созандаи рухи инсонҳост:

Гар намезад сухан суханвари Тус,
Куҷо будӣ Кайқубоду Кайковус?

Агар мардум, аъзои ҷомеа дар муқобили эҳсосот ва андешаҳои бегонапарастӣ, хурофотзадагӣ ҳувияти миллӣ пайдо накунад, ба таърихи гузаштаи хеш, эътиқод ва эҳтироми фавқулода нагузорад, маҳз бар давлатдории миллӣ афзалият набахшад, оқибат бозичаи дасти бегонагон хоҳад гашт.

Тоҷикон дар тӯли таърих зиёда аз 13 маротиба (Модҳо, Ҳахоманишиҳо, Портҳо, Кӯшониён, Сосониён, Ҳайтолиён, Тоҳириён, Сафориён, Сомониён, Ғуриён, Куртҳои Ҳирот, Сарбадорҳо, Музаффариён) давлатдорӣ кардаанд. Он дар маҷмӯъ, беш аз 2236 солро дар бар мегирад. Шикасти ин салтанатҳои бузургу хурд бо хатои мардум, аъён ва ашрофи худи миллати мо сурат гирифтааст. Иллати аслии сукути онҳоро ҷаҳолат ташкил медод.

Давлатдории охирони мо низ метавонист ба вартаи нестӣ ва ин дафъа ба садсолаҳои номаълум ба фано равад. Миллати тоҷикро бори дигар ба ғуломӣ кашад. Онро ҳам сабаб қатъан ҷаҳолат мебуд.

Аммо бо талошҳои ҷоннисоронаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат ин давлат барқарор ва пойдор шуд. Акнун даҳсолаи чоруми он оғоз ёфт. Донишу маърифат асоси пойдории давлати навин эълон гардид.

Ҳамин тариқ, ҷавҳари Паёми Пешвои миллат дар соҳаи маориф - аз тарбияи инсони худогоҳ, соҳибхирад, эҳёкунандаи фарҳанг ва ифтихори миллӣ, мардони пуркору накукор, мубориза фидокори Ватани мо -Тоҷикистони азиз иборат аст.

С. ЯТИМОВ, профессор

Бознашр аз маҷаллаи «Илм ва ҷомеа», №1 (31), соли 2023.

НИШАСТИ МАТБУОТӢ

Дар асоси нақшаи ташкил ва гузаронидани нишастҳои матбуотӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ оид ба ҷамъбасти соли 2022, рӯзи 3 – юми феврали соли 2023 дар Донишгоҳи технологии Тоҷикистон нишасти матбуотӣ доир гардид, ки дар баробари роҳбарону намояндагони сохторҳои гуногуни донишгоҳ намояндагони васоити ахбори оммаи ҷумҳурӣ иштирок доштанд.

Нишасти матбуотиро ректори донишгоҳ Амонзода Илҳом Темур оғоз намуда, журналистонро хайрамақдам гуфт ва доир ба фаъолияти донишгоҳ дар соли 2022 суханронӣ намуд.

Ӯ аз ҷумла қайд намуд, ки Раёсат, ҳайати профессорону омӯзгорон ва кормандони Донишгоҳи технологии Тоҷикистон дар асоси дастуру ҳидоятҳои Президенти маҳбуби кишвар мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, қарор, фармоиш ва дастурҳои Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати саноат ва технологияҳои нави Ҷумҳурии Тоҷикистон раванди таълиму тарбияро роҳандозӣ намуда саъю кӯшиши худро ба самти расидан ба сифати баланди омодасозии мутахассисони дар бозори меҳнат рақобатпазир равона намудаанд.

Қайд гардид, ҳиссаи омӯзгорони дорои дараҷа ва унвони илмидошта ба 62,9 % баробар буда, нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 16,2% зиёд шудааст.

Донишгоҳ бо мақсади баланд бардоштани сифати таълиму тарбия ва ҷавобгӯ будани он ба стандартҳои байналмилалии таҳсилоти олии касбӣ нақшаи чорабиниҳоро тартиб дода, онҳоро зина ба зина амалӣ намуда, мавқеи худро дар фазои таҳсилоти олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва берун аз он баланд намуда истодааст.

Дар соли 2022 11 - нафар омӯзгори донишгоҳ бомуваффақият рисолаҳои докторӣ аз рӯйи ихтисос (PhD) ва номзадиашонро дар Шӯроҳои диссертатсионии КОА-и ҶТ ва ФР ҳимоя намудаанд.

Номзади илмҳои техникӣ, дотсенти кафедраи технологияи маснуоти нассоҷии донишгоҳ Саидов Давлаҳмад Аҳмадович бошад, дар озмуни ҷумҳуриявии «Илм-фурӯғи маърифат» аз рӯи номинатсияи ихтироъкорӣ ва навоварӣ дар байни ходимони илмӣ, аспирантону докторантон, докторантон аз рӯйи ихтисос, докторантони ҳабилитат ва унвонҷӯён, омӯзгорони муассисаҳои таълимӣ, муҳандисон, конструкторон ва намояндагони касбу кори гуногун сазовори ҷои якум гардида, бо диплом, рамзи озмун ва мукофоти пулӣ дар ҳаҷми 35 000 сомонӣ сарфароз гардонида шуд.

Дар маҷмӯъ,-гуфт Амонзода Илҳом Темур,- коллективи донишгоҳ солро бо натиҷаҳои назаррас ҷамъбаст намуданд ва ният доранд, ки комёбию муваффақиятҳоро дар соли 2023 боз ҳам зиёдтар гардонанд.

Пас аз анҷоми ҳисоботи ректор намояндагони васоити ахбори омма ба саволҳои додаи хеш аз ҷониби роҳбарияти донишгоҳу сохторҳои он ҷавобҳои қаноатбахш гирифтанд.

Р. МАСЪУД

ВОХӮРӢ БО ВОЛИДАЙНИ ДОНИШҶӮЁН

Бо мақсади амалӣ гардонидани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд» бо иштироки волидайни донишҷӯёни курсҳои 1-ум ва 2-юми факултети менеҷмент ва маркетинги байналмилалии донишгоҳ вохӯрӣ доир гардид.

Ҷамъомад бо сухани ифтитоҳии муовини ректор оид ба тарбия С. Абдумуминзода оғоз ёфт. Ӯ аз ҷумла иброз дошт, ки ҳамкории зич бо волидайн яке аз самтҳои муҳимми кори тарбия буда, ҳайати профессорону омӯзгорон ва кормандони Донишгоҳи технологии Тоҷикистон кӯшишу ғайрати хешро ба он равона кардаанд, ки мутахассисони баландихтисосе ба талаботи бозори меҳнат ҷавобгӯро омода намоянд.

Дар суханрониҳои Раҳимзода Музаффар декани факултет ва сарпарастони гурӯҳҳои академӣ риояи Дастурамали либосҳои тавсиявӣ, бо ҷувздон ва китоби дарсӣ ҳозир шудан ба дарсҳо, аз китобхонаи донишгоҳ пайваста истифода бурдани донишҷӯён, фарҳанги баланди истифодаи телефони мобилӣ доштани онҳо (то ин ки ҷараёни дарсҳоро халалдор накарда, донишҳои касбиро аз худ намоянд), иштироки фаъолона дар чорабиниҳои сиёсӣ-фарҳангиро вазифаи ҷонии донишҷӯён маънидод карданд.

Инчунин таъкид гардид, ки волидайни донишҷӯён дар баробари ҳамкории зич бо донишгоҳ, барои иштироки фарзандонашон дар озмуну олимпиадаҳои гуногун мусоидат намоянд.

Баъд аз таҳлилу баррасии масъалаҳои ба соҳаи таълиму тарбия алоқаманд, волидайн ба саволҳои худ ҷавоб гирифта, ҳамкорӣ бо масъулини донишгоҳро омили боз ҳам беҳтар гардондани сифати таълиму тарбия арзёбӣ карданд.

Дар хотимаи ҷамъомад аз ҷониби Ситора Абдумуминзода ва Раҳимзода Музаффар ба падару модароне, ки фарзандонашон бо баҳои аъло таҳсил карда, одобу ахлоқи намунавӣ доранд, сипоснома тақдим карда шуд.

Наҷибулло АБДУЛЛОЗОДА,
муовини декани факултети менеҷмент ва маркетинги байналмилалӣ оид ба тарбия

КОРҲОИ ОМОДАГӢ ҶИҲАТИ ҶАЛБИ ҶАВОНОН БА САФИ ҚУВВАҲОИ МУСАЛЛАҲИ КИШВАР

ҶОН БА РАҲИ ВАТАН НИСОР, МАН НАКУНАМ, КӢ МЕКУНАД?

Хизмат дар сафи Қувваҳои Мусаллаҳи мамлакат қарзи шаҳрвандии ҳар як ҷавонписар ба ҳисоб рафта, ҷавонони бонангу номус онро шарафу ифтихор дониста, рисолати хешро дар назди халқу Ватан бо сарбаландӣ ба ҷо меоранд. Далели ин гуфтаҳо ихтиёран ба сафи Куваахои Мусаллаҳи кишвар шомил гардидани садҳо нафар ҷавонони ватандӯсту меҳанпараст, аз ҷумла, хатмккардагони Донишгоҳи технологии Тоҷикистон мебошад.

Ворӯрие, ки дар Донишгоҳи технологии Тоҷикистон рӯзи 10-уми феврал бо иштироки муовини раиси ноҳияи Фирдавсӣ Аловиддинзода Шомурод Урок, комисари ҳарбии ноҳия Қурбонзода Нурахмад Ҷумъахон ва мудири бахши кор бо ҷавонон ва варзиши ноҳияи зикргардида Манучеҳр Сангов бо хатмкунандагони донишгоҳ баргузор гардид, дар доираи амалигардонии Барномаи давлатии тарбияи ватандӯстӣ ва таҳкими хувияти миллии ҷавонони Тоҷикистон барои солҳои 2023-2027 бахшида ба 30-солагии Қувваҳои мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида шуд.

Бо қаноатмандӣ қайд гардид, ки 30 - нафар хатмкунандаи имсолаи донишгоҳ аллакай ихтиёран аз комиссияи муоинаи тиббӣ гузаштанд ва барои омӯзиши курсҳои кӯтоҳмуддати ронандагӣ (45-рӯза) сафарбар гардиданд. Тавре муовини аввали раиси ноҳияи Фирдавсӣ, ҳамзамон, раиси комисияи ноҳиявӣ оид ба даъвати баҳорӣ ба сафи Қувваҳои Мусаллаҳи ҷумҳурӣ Аловиддинзода Шомурод Урок иброз дошт, дар рӯзи аввали даъвати баҳорӣ ба сафи Қувваҳои Мусаллаҳ (1-уми апрели соли 2023) ба онҳо дар вазъияти тантанавӣ шаҳодатномаи ронандагӣ супорида мешавад.

Аз суханронии ректори донишгоҳ Амонзода Илҳом Темур маълум гардид, ки дар рӯзи савгандёдкунии наваскарон ба даъватшудагон дипломҳо оид ба хатми донишгоҳ дар вазъияти тантанавӣ супорида мешавад.

МАНЕ: "ҚАҲРАМОН НЕСТАМ, ТАНҲО ИНСОНАМ"

Садио Мане, футболбози сенегалӣ, ки бо амалҳои эҳсонкориаш дар ҷаҳон машҳур аст, зимни як суханронӣ бо футболбозону шахсони муътабар чунин мегӯяд: "Ман дар оилаи камбизоат таваллуд шудаам".

Ҷиҳати харидани пойяфзол барои бозии футбол маблағ надоштем. Вале пас аз солҳо он наврасе, ки пойҳояш зимни футболбозӣ мекафиду захм мебардошт соҳиби ҳама чиз гашт. Аммо як чизи муҳимро фаромӯш намекунам: қаҳрамон нестам, танҳо як футболбози номдор ва, пеш аз ҳама, инсонам. Ҳамеша мегӯям, ки ман аз он сарзамини дури тираам. Ҳар лаҳзае ин ба хотирам мерасад, хоҳиши бештари ба ҳазорон кӯдаконе, ки барои харидани пойяфзоли нав маблағ надоранд, ёрӣ расондан пайдо мешавад".

НУҶУМШИНОСӢ

РАСАДХОНАИ УЛУҒБЕК АЗ РӮИ ЛОИҲАИ АБУМАҲМУДИ ХУҶАНДӢ СОХТА ШУДААСТ.

Расадхонаи Улуғбек дар теппаи Кухаки шаҳри Самарқанд сохта шуда, ҳоло аз маконҳои тамошобоб ва қобили таваҷҷуҳи сайёҳон мебошад. Он яке аз расадхонаҳои асосии асри миёнагӣ (XY) ба шумор рафта, дар асоси тарҳи нуҷумшиноси номвари тоҷик Абумахмуди Хуҷандӣ (930 – 100) бунёд ёфтааст.

Нақл аст, ки вақте Улуғбек дар бораи сохтани расадхона тасмим мегирад, ба ёрони худ дастур медиҳад, то лоиҳаи нобиғаи тоҷикро ба ӯ дастрас намоянд. Дар натиҷа лоиҳаи Абумахмуд тавассути пайвандонаш ба дасти Улуғбек мерасад ва заминаи эҷод барои сохтани расадхона мегардад.

Таҳияи Роҳатхони Умед

ГАНҶИ ШОЙГОН

ЯК ШАФОАТ

Мавлоно Ҷалолуддини Балхӣ ҳеҷ гоҳ аз гурӯххое, ки ниёз ба дидору суҳбат ва пандаш доштанд, бо он ҳама хираду дониш, иззату мартаба, дурӣ намекард. Даъваташонро мепазируфт. Агар ҳам ба наздаш меомаданд, бо камоли майлу ҳоҳиш онҳоро қабул мекард. Муътақид буд, ки авбошу риндони муфсидаҷӯ ба шайхе, раҳнамое эҳтиёҷ доранд, то онҳоро ба роҳи рост бибарад. Яке аз авбошони румиро ба гунохе, ки карда буд, ҳукми қатл доданд ва бояд ба дораш мекашиданд. Он авбошро барои иҷрои ҳукм ба пойи дор оварданд. Бо шарофати Мавлоно ӯ наҷот ёфт ва роҳи дурустро пазируфт.

Китобати
Абдулқодири Раҳим

ХАСИСТАРИН ОДАМИ ДУНЁ

Агар мепиндоред ва ҳам мегӯед, ки хасистарин кас Қориишкамба аст, хато мекунед. Не, ин "унвон" – ро Генриета Хоулэнд расман ба худ касб кардааст. Ному насаби ин бонуи амрикоӣ, ки бо лақаби "Аҷузаи Ню – Йорк" машҳур мебошад, ҳамчун хасистарин одами дунё дар Китоби рекордҳои Гиннесс сабт мебошад. Аз ӯ ба ду фарзандаш 4 миллиард доллар мерос мондааст.

Генриета ҳатто дастпоккунакҳои коғазиро намепартофт. Бо усули махсус онро тоза карда, аз нав истифода мебурд. Наврасию ҷавонии худро бо як курта, як пояфзол ва як кулоҳ паси сар кардааст. Вақте пойи писараш ҷароҳат мегирад, ӯро дар бемористони оилаҳои нодор меҳобонад, ки дар натиҷа як пояшро аз даст медиҳад.

Генриета соли 1916 дар 81 – солагӣ аз сактаи дил чашм аз олам пӯшид.

Таҳияи Лола Ризоӣ

ТАРАБХОНАЕ, КИ ХӮРОКАШ ДАР 15 СОНИЯ ПЕШАТОН МЕРАСАД

Дар Мексика тарабхонае вуҷуд дорад, ки ба муштариён дар фурсати бисёр кӯтоҳ хизматрасонии бехтаринро анҷом медиҳад. Яъне, дар 13, 5 сония хӯрок ва нӯшокии дархостшуда руйи миз мерасанд.

Ин тарабхона "Karne Garibaldi" ном дошта, соли 1996 ба Китоби рекордҳои Гиннесс шомил шудааст.

Пешхизматон барои он ки дар 15 сония хӯрокро аз ошпазхона то ба муштарӣ расонанд, аз санҷиш мегузаранд ва барои ин пайваста тамрин мекунанд.

Таҳияи
Барноз РАҲМОНШОЕВА

Фановар
Рӯзнома бо се забон: тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ чоп мешавад.
САРМУҲАРРИР: Раҷабалӣ ШАРИФОВ
МУАССИС: Донишгоҳи технологии Тоҷикистон
Ҳайати таҳририя:
Амонзода И.Т., Тошматов М.Н., Ғаффоров А.А., Бобоев Х.Б., Ғаффоров Ф.М., Абдумуминзода С.
Нишонии мо: 734061- ш. Душанбе, кӯчаи Н.Қаробоев 63/3
Рӯзнома ба хотири риояи озодии афкор маводеро низ ба табъ мерасонад, ки хилофи назараш аст. Аз ин рӯ, масъулияти ақидаи муаллифро ба уҳда намегирад.
Рӯзнома 25 октябри соли 2020 таҳти № 224/рз-97 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳисоб гирифта шудааст.
Рӯзнома дар ҶДММ «Мега-принт»-и шаҳри Душанбе чоп шудааст. Адади нашр 1574 нусха